

Vuk'uzenzele

Produced by Government Communications (GCIS)

English/Sesotho

| Motsheanong 2019 Kgatiso 2

uMsinga women fight poverty

■ Lelly Mntungwa opened a clothing factory to empower women in uMsinga, KwaZulu-Natal.

More Matshediso and Silusapho Nyanda

Not all heroes wear capes. There are a number of everyday heroes among us, quietly making a difference in their communities.

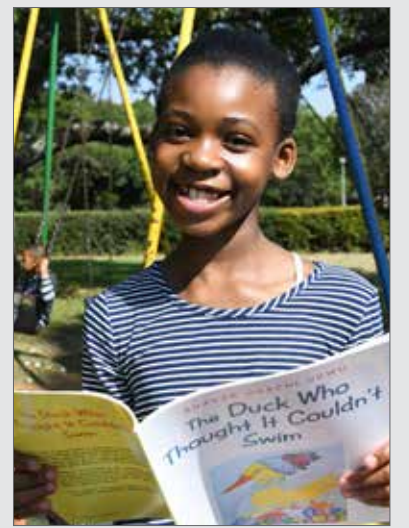
One such person is Lelly Mntungwa of uMsinga in KwaZulu-Natal, who started a clothing manufacturing business that has created over 100 jobs for local women and youth.

Mntungwa owns uMsinga Clothing Factory which she established after reading a report that was released in 2010 and revealed that uMsinga was one of the poorest communities in the country.

Thousands of families were left without an income when a massive shoe factory in the area closed down about 25 years ago.

The plight of the community prompted Mntungwa to leave

● **Cont. page 2**

Young author shines with first book

Page 4

Male midwife shatters female-only stereotype

Page 5

ALSO AVAILABLE ON:

@VukuzenzeleNews

Vuk'uzenzele

Websites: www.gcis.gov.za

www.vukuzenzele.gov.za

E-mail: vukuzenzele@gcis.gov.za

Tel: (+27) 12 473 0353

FREE COPY

Tsohle tseo o lokelang ho di tseba ka UIF

Haeba o kenya letsoho ho Letlwele la Inshoreense ya Batho ba Felletseng ke Mosebetsi (UIF) bakeng sa nako e itseng, o na le tokelo ya ho tleleima menyeta ha o lahlehelwa ke mosebetsi, o sa kgone ho sebetsa ka lebaka la ho kula kapa o lokela ho nka matsatsi a ho pepa kapa a ho amohela ngwana.

Bana ba mofu ya neng a kenya letsoho letlwele le bona ba ka tleleima.

Ramosebetsi o lokela ho ngodisa basebetsi ba hae bakeng sa UIF hang feela ha ba qala ho sebetsa. Ba lokela hape ho kenya letsoho tefong ya UIF, e leng phesente e le nngwe e hulwang mokgolong wa mosebetsi ka mong le phesente e le nngwe e leshwang ke

ramosebetsi ho ya letlwele la UIF kgwedi le kgwedi.

Paloyohle ya tefo ke diphesente tse pedi tsa mokgolo wa mosebetsi ka mong.

Basebetsi ba bang ha ba tlameha ho lefa UIF, ho kenyelletsa bao ba sebetsang dihora tse ka tlase ho tse 24 ka kgwedi, beng ba digwebo, basebetsi ba kholang ka khomishini feela, maloko a palamente, kabinete le makhanselara a dimasepala.

Ho tleleima ho tswa ho UIF

Ha o lahlehelwa ke mosebetsi o ka tleleima dithuso tsa ho lahlehelwa ke mosebetsi ho tswa ho UIF.

Sekgahla sa ditefo tsa UIF se laolwa ke sekala sa menyeta, se qalang mahareng a diphesente tse 38 le tse 60 tsa mokgolo wa

hao bakeng sa matsatsi a 238 a hao a ho sebetsa le sekgahla se tsitsitseng sa diphesente tse 20 ho tloha matsatsing a 239 ho isa ho a 365.

Batho ba kholang tjelele e nyane ba fumana phesente e hodimo.

Bakeng sa matsatsi a mang le a mang a mane ao o a sebeditseng o fumana kerediti ya letsatsi le le leng, mme hona ho itshetlehile hodima palokgolo ya dikerediti tse 365.

Hore o fumane tokelo ya dikerediti tse hodimo, o lokela hore o be o sebeditse ntle le kgefutso mme o ntse o lefa letlwele la UIF bakeng sa bonyane dilemo tse nne pele o ka etsa kopo ya tjelele ya UIF.

Kopo ya letlwele la UIF e lokela ho etswa pakeng tsa dikgwedi tse 12 kamora ho

lahlehelwa ke mosebetsi mme menyeta e leshwa ho tloha letsatsing leo qetetseng ho sebetsa ka lona.

Menyeta e leshwa feela ha ramosebetsi a lebohisa mosebetsi kapa ha konteraka ya hao e fela. Ha ho na menyeta e leshwang ha wena o tlohela mosebetsi, ntle le ha o tebelwa ka sepheo.

Menyeta ya matsatsi a ho pepa

Ho tleleima UIF ha o le matsatsing a ho pepa o lokela ho ba mosebetsing bakeng sa bonyane dibeke tse 13 pele ho letsatsi la ho ka etsa kopo.

O lokela etsa kopo ya menyeta ya matsatsi a ho pepa pele ngwana a hlaha kapa nakong ya dikgwedi tse 12 tsa ho hlaha ha ngwana.

O ka etsa kopo ya UIF feela ha o sa fumane mokgolo o felletseng. Menyeta ya matsatsi a ho pepa e leshwa ho fihlella boholo matsatsi a 121 ho kenyelletsa ho senyehelwa ke mpa le ya ngwana a hlang a sa hlole a phela.

Menyeta ya ha o kula

Ho tleleima menyeta ya ho kula, o lokela ho etsa kopo ya ho sa kgone ho sebetsa ka lebaka la ho kula nakong ya dikgwedi tse 12. Menyeta e leshwa ho tloha letsatsing leo o qetelang ho sebetsa ka lona.

Lengolo la ngaka le lokela ho nehwa UIF mme menyeta e leshwa bakeng sa ho kula ho fetang bolele ba matsatsi a fetang a supileng.

Menyeta ya ho kopa ngwana

Ho tleleima menyeta ya matsatsi a ho kopa ngwana, ngwana o lokela ho ba ka tlase ho dilemo tse pedi, mme kopo e etswe nakong ya dikgwedi tse 12 tsa ho fumanwa ha lengolo la taelo ya lekgotla ya ho nkuwa ha ngwana.

Ke motswadi a le mong feela ya ka etsang kopo ya menyeta, e leshwang ho tloha letsatsing

leo lekgotla le ntshitseng taelo ya ho nkuwa ha ngwana.

Matsatsi a ho koptjwahangwana a lokela ho sebedisetswa ho hlokomela ngwana.

Menyeta ya beng ba mofu

Molekane ya setseng kapa moratuwa a ka etsa kopo ya menyeta nakong ya dikgwedi tse 18 molefi wa letlwele a hlokaetse. Ha ba sa etse kopo nakong ya dikgwedi tse 12 ngwana wa bona a ka etsa kopo ya menyeta. Ngwana o na le nako ya dikgwedi tse tshelletseng le matsatsi a 14 bakeng sa ho etsa kopo.

Ngwana e mong le e mong wa mofu ya mahareng a dilemo tse 21 le tse 25 ka letsatsi la ho hlokaetse ha molefi wa letlwele a ka etsa kopo ya menyeta. Ngwana eo o lokela hore e be e le moithuti mme a ne a hlokomelwa ke mofu. **U**

Na o ne o tseba?

- UIF ke karolo ya lenaneo la mmuso la tshireletso ya setjhaba mme le nehelana ka tshelletseng ya nakwana ho balefi ba letlwele ba sa kgoneng ho sebetsa.

Bonyofonyofo

- O tla be o etsa bonyofonyofo ha o ntse o tswela pele ho fumana menyeta ya UIF haeba o ntse o sebetsa. UIF e tla tshwarisa ba tlolang molao.
- O seke wa kenya ditlalele tsa bonyofonyofo. Dathabeisi ya UIF e hoketswe ho direktong tsa ramosebetsi mme lesedi kaofela le lekotswe bakeng sa ho netefatswa.
- Tlaleha ramosebetsi ofe kapa ofe eo o nahanang hore o belaela a sa ikamahanye le molao wa UIF ofising efe kapa efe ya Lefapha la Basebetsi.

Bakeng sa tlhahiso leseding e fetang mona mabapi le UIF, etela setsha se haufinyana sa tshetso, letsetsa setsha sa mehala ho: 012 337 1680 kapa nomoro e sa lefelleng ho: 0800 843 843, kapa etela weposaele ya Lefapha la Basebetsi ho: www.labour.gov.za.